

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách

Rozhodčí doložky a spotřebitel

- Pojem spotřebitel, spotřebitelská smlouva
- ZRŘ ve vztahu k spotřebitelským sporům
- Rozhodčí řízení v ČR a jeho zneužívání směrem ke spotřebitelům
- Směrnice 93/13/EHS
- Judikatura SDEU
- Problémy současné právní úpravy
- Změna zákona o rozhodčím řízení

Pojem spotřebitel, spotřebitelská smlouva

■ §52 OZ

➤ Spotřebitelská smlouva = smlouva kupní, smlouva o dílo, případně jiné smlouvy, pokud smluvními stranami jsou na jedné straně spotřebitel a na druhé straně dodavatel

➤ Spotřebitel = osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti

■ Směrnice 93/13/EHS

➤ Spotřebitel = fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely, které nespádají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání

ZRŘ a spotřebitelské spory

- Současná podoba ZRŘ - žádná zvláštní úprava, pokud jde o spotřebitelské spory
- ZRŘ - úprava vhodná pro obchodní spory
- Spotřebitelské spory jsou arbitrabilní , nejsou z rozsahu vyloučeny

Zneužívání rozhodčího řízení

- Rozhodčí doložka v obchodních podmínkách (malé písmo, spotřebitel často ani neví, co podepisuje)
- Podnikatel si vyhradí právo jmenovat rozhodce nebo vytvořit seznam, ze kterého se rozhodce vybere (odkaz na tzv. arbitrážní centra)
- Stejný rozhodce ve sporech, kde vystupuje jeden podnikatelský subjekt - „obchodní vztah“ mezi podnikatelem a rozhodcem
- Často pouze písemné řízení (někdy až automatizované), krátké lhůty pro vyjádření spotřebitele
- Rozhodování podle zásad spravedlnosti (jak si představuje spravedlnost rozhodce, kterému podnikatel pravidelně zajišťuje práci?)

Směrnice 93/13/EHS

- SMĚRNICE RADY 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- Minimální harmonizace
- Článek 3 odst. 1 - definice nepřiměřené podmínky
Smluvní podmínka, která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou, jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

Směrnice 93/13/EHS

- Článek 3 odst. 2 - podmínka nesjednaná individuálně

Podmínka je vždy považována za nesjednanou individuálně, jestliže byla sepsána předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah podmínky, zejména v souvislosti s předem sepsanou běžnou smlouvou.

Jestliže některý prodávající nebo poskytovatel tvrdí, že určitá běžná podmínka byla individuálně sjednána, je povinen o tom předložit důkaz.

Směrnice 93/13/EHS

- Článek 6 - neplatnost nepřiměřených podmínek

Směrnice 93/13/EHS

■ Článek 3 odst. 3

Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam podmínek, které mohou být pokládány za nepřiměřené.

■ Příloha, pís. q)

Zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránění uplatnění tohoto práva,

Judikatura SDEU

- Rozhodnutí: *C-473/00 Cofidis*, *C-240/98 Oceáno*, *C-237/02 Freiburger Kommunalbauten*
- Národní procesní právo nesmí bránit spotřebiteli vznést v řízení námitku nepřiměřenosti doložky
- Ochrana spotřebitele podle směrnice opravňuje národní soudy rozhodnout z úřední povinnosti, zda je doložka nepřiměřená -> soudy musí mít tuto možnost
- Je na národním soudu, aby posoudil, zda je doložka nepřiměřená
- Směrnice - zasahuje do procesního práva členských států

Judikatura SDEU

- *C-168/05 Elisa María Mostaza Claro proti Centro Móvil Milenium SL.*
- Pouze národní soud může posoudit nepřiměřenost rozhodčí doložky
- Vnitrostátní soud musí zrušit rozhodčí nález pro porušení kogentních vnitrostátních pravidel => i pro porušení unijních kogentních pravidel

Judikatura SDEU

- *C-40/08 - Asturcom Telecomunicaciones SL v. Cristina Rodríguez Nogueira*
- Možnost národního soudu zrušit rozhodčí doložku, i když už nabyla právní moci

Provedení směrnice 93/13 v ČR

■ OZ

- §56 odst. 1 - spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran
- §56 odst. 3 - demonstrativní výčet ujednání - rozhodčí doložka není zmíněna
- §55 odst. 2 - ujednání ve smyslu §56 jsou neplatná

■ ZRŘ

- Žádná speciální úprava

Hlavní problémy v ZRŘ

- Doktrína pravomoc - pravomoc -> pouze rozhodci mohou rozhodnout o své pravomoci -> nelze přezkoumat v průběhu rozhodčího řízení
- Rozhodčí nález lze na návrh zrušit (§31 ZRŘ)
 - Jedním z důvodů je i neplatnost rozhodčí smlouvy (nepřiměřená rozhodčí doložka je neplatná)
 - ALE! Neplatnost rozhodčí smlouvy ve fázi zrušení lze namítat pouze tehdy, pokud ji spotřebitel namítal už v průběhu rozhodčího řízení (§33 ZRŘ) x judikatura SDEU

Prostředky pro české spotřebitele

- Spotřebitel namítne nepřiměřenost rozhodčí doložky před začátkem nebo na začátku rozhodčího řízení
 - 1) Podnikatel nezahájí rozhodčí řízení
 - 2) Podnikatel zahájí rozhodčí řízení
 - a) Rozhodci odmítnou svoji pravomoc (rozhodčí doložka je neplatná)
 - b) Rozhodci přijmou svoji pravomoc
- Spotřebitel čeká na vydání nálezu -> návrh na zrušení (§31 pís. b)
- Spotřebitel zahájí soudní řízení - §106 OSŘ - soud přezkoumá platnost doložky

Prostředky pro české spotřebitele

- Spotřebitel namítne nepřiměřenost až po vydání nálezu (v rámci zrušovacího řízení)
 - §31 pís. b) - problém §33
 - §31 pís. c) - problém §33
 - §31 pís. e) - porušení práva na spravedlivý proces v rozhodčím řízení
 - Možnost eurokonformního výkladu §33 - neuplatnil v rozhodčím, ač uplatnit mohl - spotřebitel nemohl
 - Ve fázi výkonu - §268 odst. 1 pís. h) - výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který nelze rozhodnutí vykonat

Možnosti řešení

- Nezasahovat do ZRŘ + speciální zákon o rozhodčím řízení pro spotřebitelské spory
- Vyloučit arbitrabilitu spotřebitelských sporů - jiné způsoby (zvláštní soudní senáty, formy ADR)
- Novelizace ZRŘ - tato varianta zvolena
- Vládní návrh předložen PS v květnu 2011
- První čtení

Hlavní změny v ZRŘ

- Forma rozhodčí smlouvy (samostatná listina) x neplatnost
- Povinný obsah rozhodčí smlouvy x neplatnost
- Speciální požadavky na rozhodce (bezúhonnost, VŠ vzdělání, zápis do seznamu rozhodců)
- Rozhodování pouze podle práva
- Zrušení podmínky §33
- Přezkum ve věci samé
- Seznam rozhodců